

О.О. Андруховавикладач кафедри економіки та підприємництва
Хмельницького економічного університету

УДК 004:658.5

РЕСУРСНІ ПОТОКИ ЯК ВАЖЛИВИЙ ЕЛЕМЕНТ ЛОГІСТИКИ ПІДПРИЄМСТВА В ОРГАНІЗАЦІЇ ВІДТВОРЮВАЛЬНИХ ПРОЦЕСІВ

Динамічний розвиток ринкових процесів в Україні, реформування усього комплексу виробничих відносин вимагають створення принципово нової системи управління великими промисловими підприємствами. Крім того, комплекс заходів, що передбачається урядом України для стабілізації економіки, об'єктивно вимагає переходу всіх підприємств і галузей промисловості до противитратних методів господарювання, спрямованих на зменшення собівартості продукції. Ця проблема для промислових підприємств є особливо актуальною. Тому, важливого значення в управлінні витратами підприємства набуває правильне визначення елементів матеріального потоку.

Динамичное развитие рыночных процессов в Украине, реформирование всего комплекса производственных отношений требуют создания принципиально новой системы управления крупными промышленными предприятиями. Кроме того, комплекс мероприятий, которые предполагается правительством Украины для стабилизации экономики, объективно требует перехода всех предприятий и отраслей промышленности к противозатратным методам хозяйствования, направленных на уменьшение себестоимости продукции. Эта проблема для промышленных предприятий является особенно актуальной. Поэтому, важное значение в управлении затратами предприятия приобретает правильное определение элементов материального потока.

The dynamic development of market processes in Ukraine, the reform of the whole complex of industrial relations require a fundamentally new system of large industrial enterprise. In addition, a set of measures envisaged by the Government of Ukraine to stabilize the economy, an objective requires the conversion of all businesses and industries to cheaper management methods aimed at reducing production costs. The problem for the industry is particularly important. Therefore, the importance of cost management company shall determine the proper elements of the material flow.

Умови ринкової трансформації, що відбуваються в Україні, змінюють роль промислових підприємств в структурі макро- та мікроекономічних відносин. Відтворювальну структуру суспільства у всіх її проявах формує поєднання індивідуальних відтворювальних процесів, що відбуваються на промислових підприємствах, які є, з одного боку, суб'єктами господарюючої діяльності суспільства, а, з іншого, первинними структуроутворюючими ланками економічної системи країни.

Виробництво становить складний процес, який є результатом взаємодії комплексу технічних, організаційних, економічних відносин та політичних факторів. При цьому в залежності від мети, яка ставиться перед суб'єктом господарювання, ця проблема може розглядатися з позиції двох аспектів: як спосіб діяльності суб'єкта господарювання і як

тип відтворювального процесу. Але такий двобічний підхід не може забезпечити ефективну діяльність суб'єктів господарювання. Необхідно підходити до розв'язання проблеми з погляду комплексного підходу та всебічного вивчення проблеми.

У сучасних умовах господарювання не достатньо просто випустити продукт на ринок, необхідно його якомога ефективніше реалізувати. Оскільки зміна економічної сутності і ролі процесу реалізації на рівні первинних ланок економіки є безпосередньо виявленням взаємозв'язку суспільного та індивідуального виробництва, то виникає необхідність розглядати сутність і значення реалізації продукції на індивідуальному рівні.

Для цього необхідно, перш за все, виділити найбільш важливі передумови, які необхідні для перетворення реалізації в основну умову процесу відтворення суб'єктів господарювання. Такими передумовами передусім є:

- 1) роздержавлення економіки;
- 2) демонополізація економіки;
- 3) обмеження або припинення державного фінансування виробничих підприємств.

Саме ці фактори повинні сприяти активізації ролі окремих підприємств, пошуку ними нових та ефективних способів господарювання. Але це не означає, що держава повинна припинити будь-який вплив на процес відтворення. Україні вкрай необхідно, спираючись на досвід країн з розвинутою ринковою економікою, ширше застосовувати такі методи впливу на процес відтворення на рівні первинної структурної ланки економіки, як розумна митна політика, регулювання облікової ставки та активна податкова політика.

При цьому головним стимулом успішної реалізації продуктів виробництва для суб'єктів господарювання є одержання максимально можливого прибутку за допомогою різних методів завоювання та утримання позицій на ринках збуту. Крім того, для усіх суб'єктів господарювання загальним залишається відносна свобода поведінки та рішень, яка все ж таки повинна бути обмежена економічною доцільністю та діючими правовими нормами.

Слід окремо підкреслити, що в умовах трансформаційної економіки закон вартості має ринкові особливості функціонування. Це проявляється в загостренні міжгалузевої та всередині галузевої конкуренції, відтворенні процесів накопичення капіталу на основі диференціації суб'єктів господарювання. Все це визначає необхідність для суб'єктів господарювання застосовувати у виробничій, а, особливо, збутовій діяльності інноваційні підходи, які можуть бути представлені у вигляді інструментів маркетингу, логістики, менеджменту. Саме ці ринкові інструменти господарювання дозволять підприємству не тільки врахувати сучасний стан, але й визначити перспективи зміни ринкового попиту на продукцію. Саме наявність і оцінка можливостей формування такого попиту і розвитку підприємств обумовлюють необхідність принципової зміни стратегічних орієнтирів підприємництва.

Оскільки жодне підприємство не може функціонувати без ресурсів, то саме регулювання попиту та пропозиції на ринку ресурсів дає можливість перебороти дисбаланс забезпечення підприємств. Тут слід зазначити, що його рішення лежить в площині співвідношення ринкового та державного управління, конкуренції та планування (регулювання), ступеня розповсюдження державного та недержавного секторів. При цьому ефективно регулювання цього співвідношення сприяє не тільки стабілізації економіки, але й створює інвестиційну привабливість суб'єкта господарювання.

Проблемам впровадження нових методів та інструментів управління виробничо-господарською діяльністю великих промислових підприємств, а також опанування суб'єктами господарювання противитратного механізму діяльності, присвячені дослідження таких провідних вчених України, як: М. Г. Белопольського, О. С. Поважного, М. Г. Чумаченка, Л. М. Саломатіної, В. Н. Амітана, А. М. Турило, Ю. Б. Кравчука та ін. Ряд зарубіжних та вітчизняних вчених підкреслює значущість та необхідність використання суб'єктами господарювання логістики, як системи зниження витрат: А. Д. Чандлер, Дж. Доналд Бауерсокс, Дж. Дейвід Клосс, Дж. Шанк, В. Говарджан, О. І. Амоша, В. Л. Пілюшенко, П. Т. Бубенко, Є. В. Крикавський та ін.

Економія матеріальних та енергетичних ресурсів є наслідком покращення багатьох боків діяльності підприємства. В сучасних умовах господарювання це передбачає виявлення ресурсів не тільки у процесі виробництва, але й в системі постачання і збуту, чому зараз ще не приділяється достатньої уваги. Необхідність подальшого теоретичного обґрунтування та розробки практичних рекомендацій щодо формування логістичної стратегії управління витратами промислового підприємства зумовила актуальність теми статті.

Метою дослідження є вивчення сутності матеріального потоку та його ролі в процесі управління підприємством. Тому розв'язання завдань, пов'язаних із ефективним використанням ресурсів, повинно бути спрямовано на підвищення ефективності роботи промислових підприємств, забезпечення їх адаптації до нових умов господарювання, підвищення конкурентоспроможності продукції на внутрішньому і світовому ринках.

Для оцінки ефективності застосування ресурсів І. Б. Швець рекомендує низку економічних критеріїв [1, с. 105-200], отриманих на основі дослідження стану промислового виробництва в Україні і на підприємствах Хмельницької області в розрахунку на один рік, які зведено у табл. 1.

Слід зауважити, що оскільки зазначені економічні критерії носять системний характер, то повинні застосовуватися при плануванні систематично. Тільки дотримуючись економічних нормативів співвідношення ресурсів, суб'єкти господарювання можуть попередити настання кризових ситуацій у виробництві.

На ефективність використання ресурсів на підприємстві значний вплив здійснює стабільність їх надходження. Це тим більш важливо для підприємства, оскільки порушення ритмічності надходження ресурсів приводить до таких негативних наслідків:

- 1) порушення виробничого ритму;
- 2) зниження якості продукції;
- 3) зростання собівартості продукції;
- 4) зниження ефективності використання інших видів ресурсів (виробничих фондів, енергетичних і трудових);
- 5) збільшення витрат.

Таблиця 1

Економічні критерії для оцінки ефективності застосування ресурсів

Критерій	Значення критерію
Фондовіддача виробничих основних фондів	Не менше 0,54–0,57
Фондомісткість продукції за основними фондами	Не більше 1,73–1,85
Продуктивність праці	Не менше 42-45 тис. грн./чол.
Трудомісткість продукції	На 100 тис. не більше 2,22–2,38 чол.
Електроємність продукції	0,57 кВт.год./грн.
Матеріалоємність продукції	Не менше 0,65–0,69
Витрати електроенергії на одиницю витрат праці	Не менше 24-26 тис.кВт.год./чол.
Енерговіддача на 1000 кВт.год. електроенергії по продукції	Не менше 1730-1750 грн.
Витрати на виробництво на 1 грн. основних засобів	Не менше 0,52-0,55 грн.
Фондоозброєність праці за основними фондами	Не більше 77-78 тис. грн./чол.
Фондоозброєність праці за оборотними фондами	Не менше 9-10 тис. грн./чол.
Співвідношення обігових та основних фондів	Не менше 0,12-0,24
Витрати електроенергії на переробку ресурсів	Не більше 0,82-0,88 кВт.год./грн.
Коефіцієнт обертання обігових коштів	Не більше 4-4,8 об./рік
Коефіцієнт закріплення обігових коштів	Не менше 0,2-0,25
Витрати на виробництво 1 грн. обігових коштів	Не менше 2,9-3 грн.

Тобто, підвищується ступінь ризику в ресурсному забезпеченні підприємства, оцінка і облік якого на підприємствах ігнорується. При цьому управління виробництвом і матеріальним постачанням обмежується цілями зниження витрат на сировину, не

враховуючи втрати у випадку нестабільного забезпечення матеріалами, які не беруться до уваги. Найбільш загальні джерела ризику визначаються нестабільністю надходження ресурсів за обсягами, термінами і якісними характеристиками, а також нестабільними умовами збуту продукції. У цьому випадку інформацію для аналізу ризику може надати статистика матеріального постачання і збуту підприємства. При цьому необхідно забезпечити поточний облік відхилень фактичного надходження матеріалів від запланованого рівня, який пов'язує результати виробничої діяльності із забезпеченням підприємства різними видами ресурсів. Необхідним є не тільки вибір найбільш надійних постачальників, але й забезпечення умов тривалої співпраці з ними. Крім того, необхідним є постійне і послідовне здійснення заходів зі зниження ємності ресурсів у продукції. Для цього необхідні відповідні методики аналізу і планування споживання ресурсів, визначення оптимального співвідношення попиту та пропозиції на ринку ресурсів. Таким чином, можна досить впевнено констатувати, що регулювання співвідношення попиту та пропозиції на ринку ресурсів є передумовою управління внутрішніми ресурсними потоками підприємства та, відповідно, забезпеченням ресурсів.

Ресурси, виконуючи споживчі функції, утворюють відповідні потоки між учасниками процесу постачання, виробництва, обміну, споживання. При цьому на рівні окремого суб'єкту господарювання — промислового підприємства система руху ресурсів здійснюється в межах відповідних процесів. Система руху матеріальних ресурсів, оскільки саме ці потоки забезпечують процес виробництва, потребує більш детального розгляду. Так, на рівні підприємства система руху матеріальних ресурсів проявляється в межах таких процесів, як: одержання матеріалів від зовнішніх постачальників; ресурсне забезпечення цехів (дільниць) та робочих місць; збут продукції.

Аналіз наукових публікацій показав, що сьогодні не існує однозначного трактування матеріального потоку. Так, в роботах А. М. Гаджинського матеріальний потік подано як потік товарно-матеріальних цінностей, що розглядається в процесі додатку до нього логістичних операцій (транспортування, складування, навантаження, розвантаження тощо) і віднесеного до часового інтервалу [2]. Зі свого боку, М. Окландер пропонує під матеріальним потоком розглядати сукупність сировини, матеріалів, напівфабрикатів, які переміщуються від постачальника у вигляді предметів праці, надходять до виробничого підрозділу і, перетворюючись там на готові продукти праці, через канали розподілення доводяться до споживачів [3].

У Габлеровському словнику термін “матеріальний потік” визначається як сукупність усіх процесів всередині виробничого руху матеріалів. Таке розуміння матеріального потоку є досить вузьким, оскільки охоплює лише сферу виробництва.

Відомий європейський вчений-маркетолог Ж.-Ж. Ламбен виділяє п'ять потоків розподілення: прав власності, фізичний, замовлень, фінансовий та потік інформації. Оскільки у проблемі, яка розглядається у даній статті є поняття фізичного потоку, то розглянемо, яке визначення йому надає автор Ж.-Ж. Ламбен визначає фізичний потік як послідовне фізичне переміщення товарів від виробника (прямо або через посередників) до кінцевого споживача. Як видно, він теж надає цьому поняттю вузьке трактування, розглядаючи матеріальний потік лише в системі розподілення [4].

Різниця між ресурсами на вході і виході господарсько-економічної системи являє собою результуюче значення підсумків здійснення усіх виробничих процесів. Складний взаємозв'язок та різноманіття елементів процесу перетворення ресурсів на готову продукцію (товари, послуги) обумовлює необхідність формування відповідно складної системи управління ресурсним забезпеченням господарської діяльності підприємства. Управління ресурсним забезпеченням являє собою цілеспрямований вплив учасників процесу на змінювані характеристики логістичного потоку для досягнення поставленої мети шляхом перерозподілу ресурсів. Об'єктом управління в системі управління ресурсним забезпеченням виробничої діяльності є процес руху сукупності потоків ресурсів (логістичний процес), предметом — замкнутий цикл відтворення предметів праці (логістичний цикл), а суб'єктом — учасники логістичного процесу.

Узагальнюючи всі названі поняття, слід визначити матеріальні потоки як взаємопов'язаний ланцюг процесів, ланок і предметів, починаючи з винаходження, переробки і закінчуючи споживанням або перерозподілом товарів у межах встановлених цілей.

Важливого значення в управлінні витратами підприємства набуває правильне визначення елементів матеріального потоку, які в загальному вигляді являють собою товари, інформацію, енергію, засоби обробки та виробництва, а також інфраструктуру (будівлі, дороги, споруди тощо). Таким чином, враховуючи численність елементів

матеріального потоку, можна розглядати матеріальні потоки як складні взаємопов'язані системи. Всі дослідження повинні, відповідно, носити системний характер.

Матеріальні потоки відіграють значну роль в економіці, а їх зміна є основною оптимізацією технологічних процесів виробництва, матеріально-технічного забезпечення, транспортування, дистрибуції продукції, раціоналізації обігу документів, проектування виробничих, складських і допоміжних приміщень, створення високоефективної комунікаційної інфраструктури та організаційних структур управління.

Важливого значення набуває форма існування матеріального потоку, яка обумовлена самим визначенням і проявляється у матеріально-речовинних утвореннях, які можуть змінюватися в залежності від етапів просування. Так, по відношенню до підприємства, матеріальний потік на етапі забезпечення виробництва ресурсами є потоком сировини, комплектуючих, допоміжних матеріалів. На етапі виробництва матеріальний потік являє собою напівфабрикати та інші елементи в залежності від його специфіки. На етапі розподілення та збуту матеріальні потоки приймають форму готової продукції.

Ефективне управління матеріальними потоками передбачає наявність розгорнутих цілей управління, які проявляються в покращенні забезпечення виробничих підрозділів сировиною, матеріалами, напівфабрикатами, зменшенні витрат, що пов'язані із постачанням, забезпеченням найбільш ефективного використання виробничих потужностей; прискоренні обороту коштів, які були вкладені в матеріальні ресурси та запаси. Одночасно необхідно враховувати забезпечення заданого рівня обслуговування споживачів при одночасному зменшенні витрат, що пов'язані з рухом потоку готових виробів через мережу розподілення, постійне зменшення витрат на всіх етапах процесу реалізації продукції.

Аналіз вітчизняних та зарубіжних літературних джерел дозволив визначити, що сучасна наука виділяє цілу низку видів діяльності, які спрямовано на реалізацію цих цілей, а саме: організація закупівлі продукції; внутрівиробниче транспортування; контроль використання матеріальних ресурсів; контроль запасів; обробка портфеля замовлень; організація процесу розподілу готової продукції; пакування продукції; відвантаження готової продукції споживачам та сервісне обслуговування. Таким чином, ще раз можна впевнитися в тому, що необхідним є впровадження логістичного підходу до управління потоками ресурсів. Саме такий підхід дозволить забезпечити ефективний рух матеріально-речовинних елементів через фази виробництва, постачання і розподілення продукції, який на будь-якому етапі має загальну технічну основу, а його раціоналізація — конкретну і значущу ціль, яка полягає в економії витрат, що пов'язані з рухом потоків.

У зв'язку з цим, на нашу думку, термін "ресурсний потік" слід трактувати як взаємообумовлений рух і трансформацію матеріальних, фінансових та інформаційних ресурсів у процесі задоволення виявленого латоспроможного попиту на готову продукцію. І тому підкреслюється, що рух ресурсів виникає при наявності попиту на кінцеву продукцію; рух матеріальних ресурсів є складовою частиною відтворювального циклу, у зв'язку з цим він повинен викликати зустрічний фінансовий потік; усякий рух (як зміна стану) викликає потік сполученої інформації. Визначення потреби в ресурсах на підставі отриманої інформації може бути подано різноманітними типами матриць шляхом комбінації трьох ознак: цілей, ресурсів (витрат) та термінів вирішення задач або досягнення цілей програми. Застосування запропонованої схеми матричного опису програми розвитку підприємства дозволяє більш ефективно обґрунтовувати процеси управління витратами та розвитку, підвищувати ефективність функціонування підприємства в трансформаційних умовах ринкової економіки країни. Походження факторів формування ресурсної стратегії підприємства може мати внутрішній або зовнішній характер. Внутрішні фактори обумовлюються наявними та доступними підприємству ресурсами, зовнішні — його потребами у залученні додаткових обсягів ресурсів при виникненні стратегічної "ресурсної прогалини", тобто різниці між потрібним та фактичним обсягом доступних ресурсів підприємства. Слід зазначити, що "ресурсна прогалина" в даному випадку являє собою не стільки недостатні обсяги ресурсів, що можуть бути придбані на відкритому ринку за наявні у підприємства кошти (відповідну частку капіталу), скільки перевищення необхідних витрат ресурсів (у вартісному виразі) над фактичним розміром капіталу. Виникнення такого розриву, який ніяким чином не може бути компенсований наявними коштами підприємства, означає, що забезпечення виконання обраних стратегій вимагає необхідність або залучення додаткових внесків учасників підприємства, або включення до підприємства нових учасників.

Однак переміщення потоку ресурсів неможливо здійснити без його розподілення, планування та встановлення господарських зв'язків. Крім того, необхідно врахувати, що матеріальний потік являє собою комплексну та відносно автономну підсистему, яка

обумовлюється двома факторами. По-перше, тим, що його складові фази регулюються не тільки постачанням, але й управлінням, виробництвом, перевезеннями, розподіленням. По-друге, специфічними особливостями основних цілей управління постачанням і матеріальним потоком.

Головна мета постачання полягає у своєчасному забезпеченні виробництва матеріальними ресурсами із заданими технологічними та вартісними параметрами. Для цієї діяльності є характерною переважно переробка економічної інформації. Основна мета організації матеріального потоку при цьому полягає у збереженні продукції, мінімізації витрат при її переміщенні. Ця діяльність включає переробку інформації, яка містить вагові, габаритні та інші технічні показники продукції та дані про робітників і обладнання, що беруть участь у переміщенні вантажів.

Враховуючи вищесказане, з'являється можливість визначити матеріальний потік у вигляді сукупності засобів виробництва з визначеними технологічними та вантажопереробними властивостями, що переміщуються в задані терміни між виробниками, посередниками та споживачами, а також між підрозділами підприємства.

При цьому регулювання руху потоків, механізми управління функціонально залежать від взаємодії попиту і пропозиції на ринку ресурсів. Існує ціла низка моделей цього процесу. Найбільш цікавою для даної статті є модель попиту та пропозиції ресурсів за Леонтєвим, яку засновано на співвідношенні власного виробництва і закупівель ресурсів, що відображує функції підприємства як в ролі виробника (пропозиція ресурсів), так і споживача (попит на ресурси) [5, с. 158-162].

Характерним для цієї моделі є те, що обидві функції сприяють визначеній поведінці підприємства, яка обумовлює рух потоку ресурсів: I — підприємство у ролі споживача; II — підприємство у ролі постачальника. Таким чином, попит на ресурси виражається в зміні закупівель через регулювання запасів ресурсів: нормативного (необхідного для споживання) і фактичного. Що стосується руху потоків на вітчизняних підприємствах, то він відбувається в напрямку збільшення фактичного запасу ресурсів. Це часто проходить паралельно зі спадом обсягів виробництва. У той же час, пропозиція ресурсів визначається, з одного боку, зусиллями постачальника завоювати споживача, а, з іншого, необхідністю пошуку споживача.

Важливим напрямком ефективного управління матеріальними ресурсами підприємства є визначення головної мети, яка може бути сформульована як необхідність створення "свого споживача". Наявність такої мети повинна кардинально змінити підхід до планування та управління всіма виробничо-господарськими об'єктами з погляду виділення цільових пріоритетів. Якщо раніше головною метою постачання підприємства було положення щодо максимального завантаження усіх виробничих ресурсів, то в умовах ринкової трансформації стають інші завдання:

- 1) забезпечення високого рівня додержання термінів поставок;
- 2) наявність малих запасів;
- 3) мінімальний час виробничого циклу.

Таким чином, підприємства змушені шукати нові шляхи збільшення потенціалу та можливості для забезпечення ресурсами без додаткового циклу закупівлі ресурсів у зовнішніх постачальників. Крім того, такі вимоги до сучасного підприємства вимагають інтегрованого підходу до дослідження виробничо-фінансових проблем всіх складових постачання, виробництва та збуту. Одним з важелів, що дає можливість це зробити у даному ракурсі, є логістика та логістичний підхід до діяльності підприємства взагалі. Саме впровадження логістики передбачає комплексне розв'язання цієї проблеми.

Основною характеристикою логістики є її постійне перетворення, оскільки в ній відбувається постійна переорієнтація для забезпечення своєчасного та ефективного виконання її завдань. Слід зазначити, що впродовж останніх тридцяти років логістика перетворилася з функції, яка сильно концентрувалась тільки на фізичних переміщеннях, пов'язаних з підприємствами, на комплексну концепцію управління, зорієнтовану на виробничі процеси і клієнтів.

Аналіз публікацій показав, що логістиці, як і будь-якому іншому науковому напрямку, притаманні певні етапи, на яких увага час від часу переключається і зосереджується на певних аспектах. Так, умовно можна виділити періоди, коли основним аспектом вивчення та управління в логістиці були логістичні витрати (1982-1987 рр.), продуктивність (1987-1993 рр.), якість і час (1993-1998 рр.), управління ланцюгом поставок (1998 р. — до сьогодні).

Фахівці визначають, що логістика стала вирішальним чинником прогресу у

функціонуванні підприємств та господарства. Як зазначалося вище, у 90-х роках ХХ ст. у логістиці відбулося перетворення з функціональної орієнтації на переміщення (процеси), суттю якого є формування і оптимізація процесів. Внаслідок зростаючого застосування процесної орієнтації, логістика динамічно перетворюється на інструмент з функцією, яка координує заходи і служить, передусім, створенню продуктивних переміщень матеріалів і товарів. Центр ваги результативності цієї функції міститься у зростаючому значенні координації переміщення інформації, яка супроводжує матеріальні потоки. Ліквідація інформаційного дефіциту всередині ланцюгів відповідного процесу сприймається, у зв'язку з розвитком нових інформаційних технологій, як значущий і обов'язковий елемент логістики. Практика суб'єктів господарювання, які впровадили логістику, довела, що для результативного управління і контролю процесів, переміщення потоку товарів повинно підлягати моніторингу, який дозволить на кожному етапі мати інформацію про фізичний стан процесу, у тому числі про можливість його переривання. Тренд функціональної інтеграції, окрім головних процесів, таких як постачання, виробництво і дистрибуція, все інтенсивніше включається у планування і координацію потоків матеріалів, товарів, інформації тощо.

Крім того комплексне логістичне мислення сприяє оптимізації управління в усіх ланках і в усьому процесному ланцюзі. Виходячи з такого підходу, підприємство сприймається і трактується не як сума поодиноких часткових функцій, а як сукупна система взаємно пов'язаних процесних ланцюгів [6].

Для більш повного вивчення та аналізу матеріальних потоків з метою формування логістичної концепції управління слід визначити, що в логістиці матеріальний потік тісно пов'язаний і практично не може існувати без такої категорії, як запас. Звідси доцільно розглядати потоки і запаси як паритетні логістичні категорії, які мають специфічні характеристики. Так, між динамічними характеристиками матеріальних потоків і статистичними величинами матеріальних запасів існує тісний взаємозв'язок. Потік характеризує процес зміни запасів, а запас відображує результат зміни і накопичення потоку.

Конкуренція ринкових відносин приводить до трансформації логістичних систем, а саме: обумовлює необхідність зростання швидкості матеріальних потоків, збільшує інтенсивність їх використання, ускладнює фінансові відносини між логістичними посередниками і зменшує цілісність логістичного ланцюга. При такому підході на більшості підприємств практично зникають матеріальні запаси у виробництві і розподільчих мережах, що приводить у підсумку до зменшення витрат.

Наслідком цих тенденцій є збільшення потенційної нестійкості логістичних систем. Підвищенню їх стійкості та надійності при досягненні стратегічних цілей підприємства сприяють подальші дослідження, аналіз і вивчення поведінки логістичних систем, їх ланцюгів та потоків.

Список використаних джерел

1. Швец И. Б. Управление производственными мощностями : методология, оценки, учет / И. Б. Швец. — Донецк : ИЭП НАН Украины, 1998.
2. Гаджинский А. М. Основы логистики / А. М. Гаджинский. — М. : ИВЦ "Маркетинг", 1997. — 124 с.
3. Гавриш О. М. Економіка і маркетинг виробничо-підприємницької діяльності / За ред. П. Г. Перерви, О. М. Гавриш, М. І. Погорелова. — Х. : НТУ "ХП", 2004. — 640 с.
4. Князівська О. В. Концепція рециркуляції в стратегії логістики / О. В. Князівська // Вісник національного університету "Львівська політехніка". — 2003. — № 472. — С. 250-256.
5. Альбеков А. У. Коммерческая логистика / А. У. Альбеков, О. А. Митько. — Ростов-на-Дону : Феникс, 2002.
6. Крикавський Є. В. Логістика / Є. В. Крикавський. — Львів : ДУ "Львівська політехніка", 1999. — 91 с.

Рекомендовано до друку кафедрою державного управління та місцевого самоврядування
Хмельницького університету управління та права
(протокол № 10 від 16 травня 2009 року)

Надійшла до редакції 05.06.2009
Рекомендована до друку 19.06.2009